

Ш О Д У Н А В К А.

№ 42.

У Суботу 16. Октобра

1843.

СОНЕТТО САТИРСКО.

Царь ти немож' противстати;
 Одбѣшъ и Хрона косу,
 Хидри за вратъ ногу босу
 Ты бѣшь безъ стра' метут' знати!
 Ал' слабачка любве мати
 Нек' съ преслице лана косу
 И бисерну суза росу
 Покаже ти: — кринъ бѣшь съ мѣста брати.
 Дячна Кледа, нѣжна мома,
 Найнѣжнѣя што ѣ има,
 Требеѣ' грахъ на прагу дома,
 Свезуъ те заръ погледомъ? —
 Корпу даюѣ' осмѣи прима,
 Грахъ веѣ' требишъ, престѣшъ съ Кледомъ.

К. П.

ІОВАНКА ПРВА,

КРАЛЪНИЦА ОДЪ НЕАПЕЛА.

(Продужев'е.)

Съ обилномъ нѣжности обрати се после сыновѣл' смрти отеческо срце Роберта къ сиротной дволетной Іованки. Усрдно се старао за нѣну душевну и телесну негу, и будучи се осеѣао близу гроба, то се јошть у нѣжномъ веку нѣномъ освртао за мужа, когъ бы учиніо обранителнымъ спутникомъ нѣнога живота, вернымъ другомъ нѣнога престола. После дугогъ истраживаня избрао е наконачъ Угорскогъ принца Андрію, потомка старіе гране одъ дома Анжу; понавѣише изъ савестногъ обзира на право, кое е ова грана по-

лагала у свомъ имену на круну Неапела. Робертъ е мысліо да ће тымъ скупа испунити, што правда, политика, и отеческа дужность иште. Само е забравіо, што се кодъ краљѣвски кѣри навѣише забравля — да Іованка има срце, и да ово некуца по навѣяню политике. И тако поредъ веселогъ усклика народногъ сврши се (1333) свадба, изъ кое су извирале толике беде и неволѣ.

Угорскогъ е принца нѣговъ воспитатель Францишканскій монахъ Робертъ съ четомъ Угорски племиѣа допратио у Неапелъ. Онај е подъ своіомъ мантиомъ крѣо срце пуно плетки и властолюбія; ови, а и самъ Андрія, задржали су и у питомой земљи Неапелской сурову бѣду и селячке обичае свои земляка. Млада, цветајуѣа Іованка тужила е кодъ свогъ безъ духа и чувства суируга, и Робертъ е съ брижнимъ погледима предвидіо беде, кое ће замеранѣ упорны странаца панети нѣговомъ краљѣвству. Но неповратный коракъ био е веѣъ учинѣнъ; и све што е краљ за угожавану унуку јошть наредити могао, было е, што јо е на торжественной скупштини својо краљѣвски редова прогласіо за едину наслѣдницу свои држава, надъ коима ће она владати помоћу собомъ избраногъ савета безъ мешаня мужевлѣва.

Краљ умре (1343). Іованка е онда имала шеснаестъ година. У цвету живота, кадъ се срце најболѣ весели и кадъ навѣише тежи къ уживаню, позна јадна краљѣвица да е осуѣена на горку бригу и на очаяно одрицанѣ одъ свакогъ удовольства. Залудъ јо е

природа одарила младостнымъ дражестима, — залудъ іой дала нѣжно чувство и любве пуно срце. Нѣнь супругъ ладнокрвно е сматрао нѣне дражести, ние осећао нѣна найдрагоценія преимухства. Како га е она могла любити, кадъ нѣгови неотесани, гадни обичаи нимало нису приличали нѣной любведостойности, кадъ е туђинъ быо у нѣномъ мысленомъ свету; кадъ су нѣна najlepша осећаня промашала нѣгово сурово срце? Како она небы мрзила на овогъ наметнутогъ іой супруга, кадъ е онъ убица нѣне среће, найопаснїи неприятель нѣны права постао? — Наведенъ одъ монаха Роберта, зборїо е Андрија да круна Неапела ние Іованкинъ миразъ, него е нѣгово властито наслѣдіе. Садъ се утисну Мацари у сва правителствена места; принцеви одъ краљвске крви одбегну на своя добра; краљвска палата остане пуста и наскоро буде закона, но помоћи лишена и остављена краљвица Неапела, изложена суровомъ поступаню свога мужа и пркосу холы попова. Премда ю е негда папа преко свогъ посланика венчао за самодержицу нѣны земаля; но — будући му е дуовникъ Робертъ равну плату положио — то изда светый отаць папа іошть едну булду, којомъ заповеди да се и принць Андрија крупнше. Првосвештеникъ Рима быо е онда у найвећой своіой власти; съ трепетомъ покоравали су се народи нѣговой пресуди, и круниса нѣ Андрије, на нѣгову заповестъ извршено, осигурало бы мрзкимъ Мацарима за свагда нѣову владу. Ово су великаши Неапела гледали да препрече: — зато е морао Андрија умрети. Дворъ е быо у Аверзи. Овде се проводїо некїй празникъ съ притворнымъ весельемъ, а ноћу увуку се убице у замакъ. Краљ се налазио кодъ свогъ супруге — еданъ сузаклетникъ позове га подъ видомъ итнога посла у саветну собу; а у мрачномъ однику, кои тамо воћаше, запну му издаице конопаць за вратъ, удаве га и баце мртва крозь прозоръ (1345).

Укочени одъ стра' разумели су Мацари повѣсть о убиству: монахъ Робертъ сакрїе се; народъ се страшно узмути. Три дана лежало е тело непогребено у авліи дворской, докъ

се наипосле нѣгова стара добродушна дойкиня и еданъ побожанъ свештеникъ неусуде, да му укажу последню дужность човечности. У ноћной тишини однесу мртваца у Неапелъ и спусте га у мрачну гробницу, кою само овлаже нѣове едїне сузе. Ово жалостно и мукло магновенъ погребѣ представїо е еданъ доцнїи уметникъ на споменику, кои и данасъ стои у главной цркви Неапелской надъ костима несрећногъ краля, и обузима душу зрителя великомъ тугомъ.

Текъ што е Іованка одъ изумљня себи дошла, заповеди — не изъ жалости къ свомъ нелюбљномъ мртвомъ супругу, но грозећи се одъ таковогъ злочинства — да се ово истражи, и преда участнике, кое е добыти могла, отмастителномъ мачу. Но по народу распространи се муклый гласъ, да е Іованка сама заповедила да се нѣнь мрзкїй супругъ убіе. Испрва само полакъ разговетно, па све яснїе и страшнїе, колико е далъ ишла, звонила е црна тужба, и Европа упрепасти се свр овогъ крвногъ дѣла. Премда ниеданъ одъ испитаны злочинаца ни словцемъ неозначи да е у убиству Іованка учествовала, а сви, кои лично познаваше, жестоко опровргавау ово безбожно окривљнїе; но гласъ неколицине губїо се у обштой вики; и истомъ се много доцнїе торжественымъ разрешенїемъ папїнымъ у очима народа, и сматранїемъ нѣногъ осталогъ безпорочногъ живота, кодъ паметны люди, свукло е' нѣ гадно подозрѣнїе.

(Продуженїе саѣдуе)

МИНЕРАЛНА ВОДА

У ЦРНИЛѢВУ У ВАЛѢВСКОМЪ ОКРУЖЊО.

Овы дана явио е Г. Началникъ Валѣвскогъ Округїя, да е се у селу Црнилѣву нека кисела вода пронашла, и то случайно. Селякъ некїй копаюћи едну стару калдрму найће па некїй затрпанный изворъ, у комъ се та кисела вода налазила. Г. Началникъ разумѣвши то, даде истый изворъ до дна изчистити, и нову букву мѣсто старе, коя се онде наша, изме-

нути, и почемъ се вода добро избистрила, дао е неколико стакала напунити, и у Београдъ пробе ради послати.

Иста вода у правителственой аптеки прегледана е; и хемійскимъ испытанъ пронашло се, да садржи у себи слѣдуюће частице:

1. *Угљенокиселого воздуха* (Gaz acidum carbonicum), у слободномъ и у скопчаномъ стању, — много.

2. *Угљенокиселого жѣлѣза* (Carbonas ferri) — знакъ.

3. „ *крега* (Carbonas calcis) — много.

4. „ *цецеля* (Carbonas natri) — доста.

5. „ *горке земљѣ* (Carbonas magnesia) — доста.

6. *Обичне соли* (Murias natri) — мало.

7. *Шалигге* (Nitrus kali) — знакъ.

8. *Иловате* (Argilla) — мало.

Премда е одъ горе наведенихъ частица поединце мало добывено, то ипакъ скупа подоста е сувогъ остатка остало; еръ одъ едногъ сайтлика укуване воде добывено е осимъ 3 грана (зрна) креча, јоште 10 грана сувогъ остатка.

Тежина воде. Еданъ сайтликъ савске воде тежје одъ ове воде киселе у 40 зрна; а еданъ сайтликъ дестилирате воде лакше одъ киселе воде у 24 зрна.

Изгледъ е исте воде бистаръ.

Мириса нема никаквога.

Вкусъ јој е слано-(цеѣасто) кисео и пријатанъ; но кадъ се узвари, вкусъ е сасвимъ цеѣастъ.

По овомъ гореизложеномъ дакле судећи слѣдуе, да е та вода у Црнилѣву пронађена *слано-(цеѣасто) кисела*.

По изложеномъ саставнимъ частицама одма на дѣйствије ове воде у болестима закључити, напрасито бы было; еръ нису само частице хеміомъ у каквой минералной води пронађене болуюћимъ людма одъ ползе, но и духъ исте вода, кои се за сада јоште никако пронаћи не да, и кои се само изкуствомъ пронаћи може. — Но будући, да на у рѣчи стожной води јоште никакво искусство учинѣно

није: то мораю се болести, у којима ће употребљаванъ исте воде одъ ползе бити, само по частицама, хеміомъ пронађенима, опредѣлити. Дакле:

1. У болестима стомака и утробе; као што е: слабъ стомакъ, покваренъ апетитъ, горушица (лютина), покварена жучь, отокъ у жлѣздама, у слезини (далакъ), у црной цигерници, болестъ одъ гљивста, одъ шулѣва, одъ мокраћногъ песка (Lythiasis).

2. У болестима грудій; као што е: дуготрајућий кашаль безъ внутренѣ ватре (грознице).

3. У болестима удовны частица; као што е: слинавость у истима, неуредно женско време.

4. У болестима све тѣло заузимаюћима; као што е: бледоћа (Chlorosis), водена болестъ одъ далка провизлазећа, или пакъ одъ якога пића, раздражљивость, грозница одъ великога далка.

Но будући да та вода како одъ ползе, тако исто и одъ штете бити може, кадъ се неразумно употребљава; то е нужно, да свакий болестникъ, кои се томъ водомъ ползовати жели, најпре вѣштогъ лѣкара запита: дал е та вода за њгову слабость? Лѣкаръ ће му онда и нужно настављѣне дати, а то е уобште слѣдуюће:

1.) Да се вода на извору употребљава, кадъ се време отопли. 2.) Да е болестникъ са нужнимъ альвинама снабдѣвенъ, да не озебе. 3.) Да непије те воде безъ сваке мѣре, но да почне одъ малъ, на да изиђе по степену на више. 4.) Да неѣде тежка, масна и много люта ела. 5.) Да непије болестникъ люто, яко пиће. — Вина мало може пити. 6.) Много да ода, и да неѣди за оно време, кадъ водуту съ ползомъ пити жели. — На послѣдакъ да немысли, да ће за три дана оздравити одъ болести, коя већъ више година трае, но да продужи употребљавати то што више може, кадъ примѣчавати почне, да му е та вода одъ файде; кадъ пакъ види, да му за 15 — 20 да-

на ништа лакше ние, но јоште напротивъ
 www.Горев.онда нека се остави те воде, ерѣ она за
 УН И В Р З И Т Е С К А Б Л И С Т Е К А
 нѣгову болестъ ние.

КОРРЕШПОНДЕНЦІЯ.

У Варшави 30 Юн. 11. Авг. 1843.

(Конацъ изъ № 39.)

У Журналу Министерства Народнаго Про-
 свѣщенія за г. 1843, у майской кнѣвици,
 печатанъ е любопытный прегледъ дѣла мини-
 стерства просвѣщенія за г. 1842, представ-
 лѣнь Государу Императору министромъ Г. С.
 С. Уваровымъ. Овай прегледъ показуе намъ,
 накове бистре успѣхе чини у Русіи просвѣ-
 щеніе. — Многи наученици шило се трошкомъ
 правителства у иностране државе, и потомъ
 враћаю се у отечество, гди заузимаю катедре
 на университетима. Тако и, пр. г. 1839 лѣ-
 таръ Борисакъ окончао е учено путовањ по
 Шведской, Норвежкой, и по некимъ унутраш-
 нымъ губерніама, затимъ е оправлѣнь на У-
 раль; учительн Даттель и Березинъ оправлѣ-
 ни су у европейску Турску, малу Азію, Пер-
 сію и Египать, да се усавршенствую у езыци-
 ма арабскомъ, персійскомъ и турско-татар-
 скомъ; редовный профессоръ Симоновъ окон-
 чао е путовањ по Енглежкой, Французкой и
 Нѣмачкой поради учены савѣтована са тамош-
 нымъ астрономима. — Чielo изишавши на
 свѣтъ у течаю г. 1842 оригиналы дѣла про-
 стире се до 757, преведены кнѣига 37. — Та-
 бака у кнѣигама и періодичнымъ издаіама, у-
 зевши по еданъ екземпляръ, печатано е свега
 до 13,420. — Позора достойно е умноженіе
 сачинѣнія математичны и воены наука, као и
 географіе, штатистике и археологіе. Исторія,
 особито отечествена, заузимала е мѣсто међу
 изишавшима прошасте године кнѣигама. При-
 мѣтити такођеръ валя умноженіе подиуны зби-
 рака сачинѣнія одъ болыи писателя, како до-
 маћи, тако и иностраны. — У Русію г. 1842
 ушло е иностраны кнѣига више одъ 600,000
 свезака. — Археографійска коммисія, за вре-
 ме свогъ осмолѣтногъ существованія, имала е
 191 засѣданіе. У последнѣ време она е изда-

ла: 1) IV-ту и V-ту свезку *Исторійски Акто-
 ва*, 2) II-гу свезку скуплѣны тайнымъ савѣт-
 никомъ Тургеневымъ *Актова*, односеки се на
Русію, у иностраннымъ езыцима, и 3) IV-то
 издаіиє подпуне збирке руски медалл. — Ско-
 ро ће быти напечатана кнѣига: *Выходныя
 Книги Царей*, II. свезка подпуне збирке *Руски
 Лѣтописа и Алфавитный Указатель къ исто-
 рическимъ актамъ*. — Свега учебны заведенія
 у имперіи и царству польскомъ има сада 3,384,
 противъ 1841 г. више 110, а брой свію уче-
 ћи се нарастео е на 169,951, противъ 1841
 г. више 8,132. —

Садъ ћу штогодъ о моіой *Денници**) да
 Вамъ кажемъ. Ове године излази она у кнѣи-
 жицама на 5 печатаны табака, мѣсечно. — У
 нѣой — по могућности старањ се обузети
 савъ кнѣижевный животъ славенски народа.
 Много имамъ труда и много борбе. Но
 почетакъ е учинѣнь; Богъ ће дати, те ће се
 и далъ продрети. Падне ли мой жур-
 налъ — я перемъ руке. Съ чистомъ сав-
 вѣшчу могу рећи, да нештедимъ труда. — На-
 дамъ се у Бога!

Јоште нешто да Вамъ кажемъ. Већ на
 трима университетима почета су предаваня о
 Славенима: у Ст. Петербуржкомъ (Профессоръ
 Г. *Прейсз*), у Московскомъ (Профессоръ Г.
Боѣанскій) и у Харховскомъ (Профессоръ Г.
Срезинѣвскій). Такођеръ за Казанскій универ-
 ситетъ посланъ е у Славенске землѣ Г. *Гри-
 горовицъ*. Садъ се чини изборъ за Кіевскій
 университетъ.

Петаръ Дубровски,
 Учредникъ Варшавскога Славенскога
 Прегледа: *Денница*.

*) Велецѣный Г. дописатель издае одъ почетка прошасте
 године речевый часописъ на польскомъ и рускомъ езыку.
 Овоме на заглавию читаю се оне многоважне рѣчи: *Slavus sum, nihil slavici a me alienum esse puto*,
 т. е. Славенинъ самъ, ништа славенско недржимъ да ми
 е туђе, — и занста онъ нѣма сходно одговара. Ту се
 славенство у природномъ значаю и образу излаже, идея
 узанности славенске нѣгуе и подиже, и ту Славенинъ
 Славенина најболѣ упознава. Мы му одъ наше стране
 желимо добаръ успѣхъ, и препоручуемо, га читаюћой пуб-
 ллици србской као најболѣій до данаст славенскій часо-
 писъ. У.